

Тараба Віктор Сергійович

аспірант,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-484-2-27>

ПЛАТІЖНА ІНФРАСТРУКТУРА: СТІЙКІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

Безперебійність роботи платіжної інфраструктури та швидкість її відновлення у випадку надзвичайних ситуацій є критично важливими для повноцінного функціонування та розвитку фінансової системи. Навіть в умовах повномасштабного вторгнення регулятор спільно з учасниками ринку змогли забезпечити стабільність фінансової системи. Втім, стабільність не означає незмінність, адже забезпечення стабільної роботи інфраструктури (платіжні термінали, банкомати, ПТКС, власне можливість безперебійно скористатися електронними платіжними засобами) передбачає адаптацію до нових умов.

На рис. 1 наведено динаміку кількості ЕПЗ (електронних платіжних засобів) та кількість держателів ЕПЗ (разом фізичних осіб та юридичних осіб). За перші три місяці повномасштабного вторгнення (лютий-квітень) дані відсутні, оскільки в цей період було призупинено подання статистичної звітності по операціях з платіжними картками. Як бачимо, висхідний тренд притаманний як періоду до повномасштабного вторгнення, так і після.

Втім, якщо аналізувати не просто номінальну кількість ЕПЗ, а кількість активних ЕПЗ (активними вважаються ЕПЗ, за якими за місяць було здійснено принаймні одну видаткову транзакцію), то помітним є падіння кількості активних ЕПЗ на одного держателя після початку повномасштабного вторгнення, з подальшим відновленням (рис. 2).

Характерним є зростання популярності електронних платіжних засобів з чипом та токенизованих платіжних карток [2], причому цей тренд є достатньо стійким та зберігається під час повномасштабного вторгнення, хоча на початку 22 року і відбулося падіння в кількості

ЕПЗ в обігу (див. рис. 3). Таким чином, ринок платіжних інструментів зростає не лише кількісно, а й якісно (набувають популярності більш сучасні варіанти ЕПЗ).

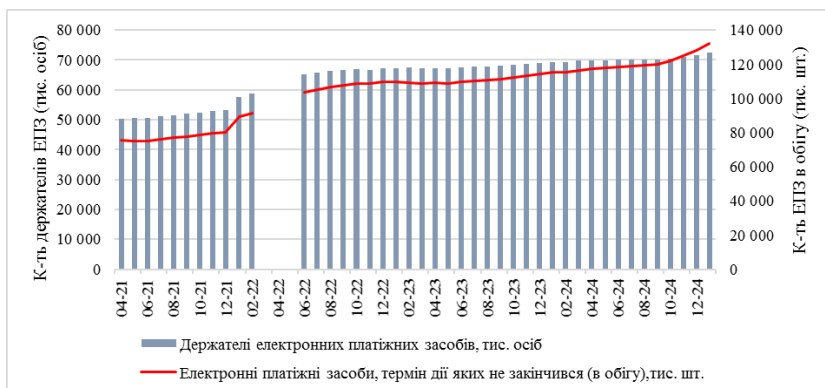

Рис. 1. Кількість держателів електронних платіжних засобів та кількість електронних платіжних засобів, термін дії яких не закінчився

Джерело: побудовано на основі даних НБУ [1]

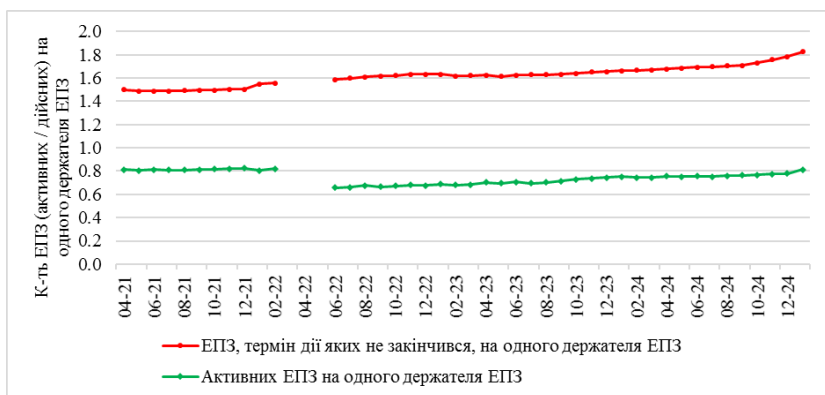
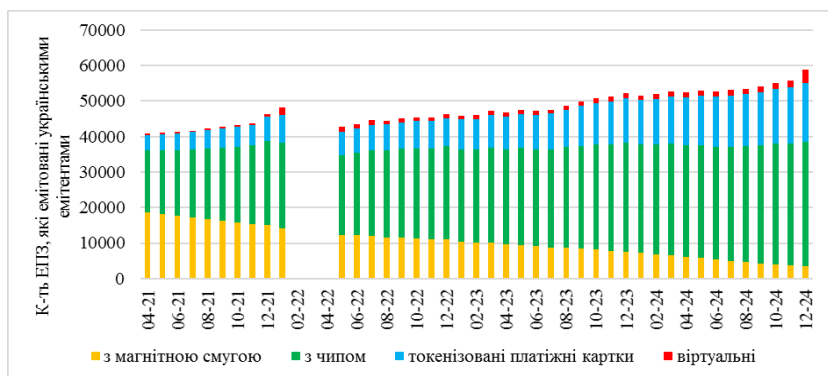

Рис. 2. Кількість ЕПЗ, термін дії яких не закінчився, на одного держателя ЕПЗ, та кількість активних ЕПЗ на одного держателя ЕПЗ.

Джерело: розраховано на основі даних НБУ [1]

**Рис. 3. Кількість електронних платіжних засобів,
емітованих українськими емітентами,
за видами носіїв інформації**

Джерело: побудовано на основі даних НБУ [1]

Водночас лідери серед банків-емітентів за кількістю активних ЕПЗ майже не змінилися, єдиною зміною в п'ятірці лідерів станом на 01.01.2025 порівняно з 01.02.2022 є входження в перелік лідерів ТОВ «А-БАНК» замість АТ «Райффайзен Банк». Важливим аспектом є швидкість відновлення роботи банківської системи на деокупованих територіях. У таблиці нижче наведено кількість днів від деокупації Херсона (11.11.2022) до відновлення роботи першого відділення відповідного банку (взято найбільші банки-емітенти).

Таблиця 1

**Швидкість відновлення роботи в Херсоні
після деокупації найбільшими банками-емітентами**

Назва банку	Дата відновлення роботи в Херсоні	Тривалість в днях проміжку між деокупацією міста та відновленням роботи
Ощадбанк	16.11.2022	5
Приватбанк	16.11.2022	5
Sense Bank	12.12.2022	31
ПУМБ	12.12.2022	31
Райффайзен Банк	01.09.2023	294

Джерело: розраховано на основі [3–6]

Варто відзначити і зміни в географічній структурі розподілу платіжної інфраструктури. Так, кількість платіжних терміналів станом на кінець 2024 року (звітна дата 01.01.2025) порівняно з останнім звітним періодом до повномасштабного вторгнення (01.02.2022) в цілому по Україні зросла на 31.85%, але при цьому для 4 областей відбулося зменшення кількості платіжних терміналів: Харківська (-1.76%), Запорізька (-27.56%), Донецька (-67.91%), Херсонська (-79.56%), Луганська (-100.00%) [1]. Очікувано, що найбільше падіння відбулося на територіях, які були/є під повною або частковою окупацією та на території яких ведуться бойові дії. Натомість для 8 областей відбулося зростання на більш ніж 65%: Закарпатська (86.36%), Рівненська (80.20%), Вінницька (79.28%), Хмельницька (77.90%), Волинська (75.82%), Львівська (73.90%), Івано-Франківська (68.25%), Полтавська (65.05%) [1]. Як бачимо, це здебільшого області в західній частині України, і тому можемо припустити, що таке значне зростання пояснюється окрім подальшого розвитку і розбудови платіжної інфраструктури також і внутрішньою міграцією та релокацією підприємств у більш безпечні регіони.

Список використаної літератури:

1. Платежі та розрахунки – статистика по картках. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments>
2. В Україні набирають популярності безконтактні та токенизовані карти. ID CARD – Смарт-карти України. URL: <https://idcard.com.ua/ua/blog/v-ukraine-nabirayut-populyarnost-beskontaktnye-i-tokenizirovannye-karty/?srsltid=afmbooqqz4oncfdw1ebg4rtasyh-mtadiwmuyccct8q1ypk0jwudg4zvq>
3. Херсоні відновили роботу два банки. Пресслужба Херсонської міської ради. URL: <https://miskrada-ks.gov.ua/news/u-khersoni-vidnovyly-robotu-dva-banky/>
4. Sense Bank відновив роботу відділення у Херсоні. Sense bank. URL: <https://sensebank.ua/news/sense-bank-vidnoviv-robotu-viddillenna-u-hersoni>
5. ПУМБ повертається до Херсону. ПУМБ. URL: https://about.pumb.ua/presscenter/narodnyu_bankir/item/6639-pumb-povertatjsya-do-hersonu
6. Райф відкрив у Херсоні своє Базове відділення. Raiffeisen Bank. URL: <https://raiffeisen.ua/news/raif-vidkriv-u-hersoni-svoye-bazove-viddillennya-1927#>